פעהלט באדען אין ארץ ישראל?

פון אב. גאלדבערג

רעדאקציאנעלע באמערקונג: ארץ ישראל אהן ארץ (לאנד) קאן, פארשטעהט זיך, ניט געמאלט זיין. די שונאים פון אידישען היימלאנד האבען זיך איצט דערויבער גענומען צו "באווייזען" אז עס איז ניטא גענוג באדען אין ארץ ישראל; וועט שוין ממילא קיין ארץ ישראל ניט זיין. אין דעם דאזיגען ארטיקעל, דער צווייטער פון דער סעריע, געשריבען פון אב. גאלדבערג, דעם בערימטען שריפטשטעלער און ציוניסטישען פירער, בעשעפטיגט זיך דער אויטאר מיט דעם הויפט צענטראלען פונקט פון דער אינטריגע, וואס איז לעצטענס געוועבט געווארען ארום די אידישע האפנונגען. ער בעווייזט מיט א זעלטענער לאגיק, ווי גרונד פאלש עס זענען די בעהויפטונגען פון דעם ענגלישען עקספערט, סער דזשאהן האופ סימפסאן, וועלכער האט קאנצענטרירט זיין אטאקע אויף דעם לאנד פראבלעם אין אלגעמיין און דעם אידישען נאציאנאל פאנד בפרט.

ווען איך בין געווען א אינגעל איז ביי אונז אין דער געגענד געווען א סארט שפיעל מיט ציפערען:

איין אינגעל פלעגט זאגען צו זיין חבר:

נעהם דיר א צאהל אין זינען. ווען דאס אינגעל האט געפאלגט און פארטראכט א ציפער, פלעגט ער איהם הייסען: האלב אפגעבען דער וואנט. פון דער אנדערער געבליבענער העלפט ווארפען האלב אין דער בלאטע, און שפעטער איהם, דעם פרעגער אויך עפעס געבען, מיט איין ווארט: נאר ארויסציהען און ארונטערציהען פון דער הויפט ציפער.

אין דעם שפיעל האב איך זיך דערמאהנט לייענענדיג סימפסאנס באריכט.

ידער מאן האט זיך געשטעלט אלס ציעל צו באווייזען אז עס איז פאראן ווייניג באדען אין ארץ ישראל. עס איז ניט נאר פאר אידען ניטא, נאר אויך פאר די אראבער ניט. ווי מאכט מען עס? מיט ציפערען איז זיך שווער צו ראנגלען. איז ער געפאלען אויף אן עצה. האט געהאנדעלט ווי מיר קינדער אין יענעם שפיעל: האלב אפגעגעבען דער וואנט. נאכדעם האלב געווארפען אין דער בלאטע, און אזוי אויך פארטבל'עוועט א פאר מיליאן דונאם, און "דער חשבון שטימט".

איז אבער א וואונדער אויף דעם סער דזשאהן האופ סימפסאן. ער איז דאך א דערוואקסענער מענש און די אונטערנעהמונג אין ארץ ישראל איז ניט קיין קינדער־שפיעל. ווי האט ער געגלויבט אז מענשען מיט שכל וועלען אין אזא ערנסטען ענין זיך לאזען פון איהם פיהרען ביי דער נאז? אננעהמען זיינע ניט געשטויגענע, ניט געפלויגענע ציפער? איז עס אבער א פאקט.

דער אונפארטייאישער וויסענשאפטס־מאן, כלומרש'ט האט געבראכט צופיהרען פון ארץ ישראל א פעקעל פון איהם אליין אויסגעבאקענע ציפער און געגלויבט אז מיר וועלען זיין מתנה אננעהמען און איהר אין די ציינער ניט קוקען. דער סער האט אבער געמאכט א ביטערען טעות. דער מענש שיינט צו זיין זעהר לייכטזיניג ווען ער האט מיט אזא לייכט הארץ געשטעלט זיין וויסענשאפטליכע רעפוטאציע אין קאן.

נאר דאס איז ניט אונזער זאך. פאכלייטע לאכען איצט אין די הויפען פון זיין וויסענשאפטליכער עקספערטיזע. זאל ער אליין זארגען פאר זיך. מיר זענען נאר פאראינטערעסירט אנצואווייזען די פאלשקייט פון זיינע באהויפטונגען.

ניט אלע זיינע פאקטען ווילען מיר דא קאנטראלירען. דאס וואלט פארנומען צופיעל פלאץ. לאמיר נאר דא בעטראכטען זיין הויפט חשבון.

צוערשט אין זיין אפשעצונג פון דעם קולטיווירבארען באדען כמעט אויף דער העלפט באשניטען. פון עלף מיליאן ווערט עס ביי איהם זעקס מיליאן. עס איז א געוואלדיגער שניט. פון וואנען נעהמט זיך זיין סטארקייט אזעלכעס צו באהויפטען? דער מענש איז דארט געווען נאר א קורצע צייט. ער האט קיין פיעל העלפער ניט געהאט, כמעט קיינעם ניט. קיין אייגענע אויסמעסטונגען האט ער ניט געמאכט. עס איז בלויז אן השערה, דערצו אויף גאר ניט באגרינדעט, בלויז אויף זיין שלעכטען ווילען קעגען דער אידישער אונטערנעהמונג. פרעגט זיך, פון וואנען די העזה צו דערקלערען אז אלע אנדערע אויסמעסטער און פארשער האבען א טעות געמאכט. נאר ער אליין ווייסט דעם אמת. ער און רק ער? קיינער קאן דאך אזא באהויפטונג ניט נעהמען ערנסט.

ער האט אין זיין רעכענונג אויסגעלאזט דעם גאנצען נגב, א שטרעקע פון דריי מיליאן דונאם. ווארום האט ער מיר ניט, דיר ניט עפעס אראפגעשלונגען דעם נגב? איז דער נגב ניט ארץ ישראל? אויב ער דענקט אז מען קאן מיט דעם נגב גאר ניט מאכען אז ער איז לא יוצלח אויף קיין זאך, האט ער עס געדארפט זאגען בפירוש און ערשט דאמאלס וואלט ער געווען גערעכט.

ווייל די עקספערטען דענקען אנדערש. וואס דעם נגב פעהלט איז וואסער, און עס איז נאך ניט פעסטגעשטעלט אז דער נגב האט אין גאנצען קיין וואסער ניט. פארקעהרט, עס זענען פאראן עקספערטען וואס גלויבען אז אין דעם נגב איז יא דא אין פיעלע פלעצער וואסער און אז מען קאן גרויסע שטרעקעס באוואסערען און פרוכטבאר מאכען. ווארום האט דער גרויסער פאכמאן סימפסאן עס פארשוויגען? דער איינציגער ענטפער וואס מען קען געבען איז, אז דא איז א נייער פרואוו ארומצושעהרען דאס קליינע ארץ ישראל. פריהער האט מען צוגענומען דעם עבר לירדן, איצט וויל מען אזוי אונבאמערקט גנב'ענען ביי אונז א נייעם גרויסען שטח לאנד.

דארין האט אבער סימפסאן געמאכט א גרויסען טעות. ניט ער קאן באשטימען די גרעניצען פון ארץ ישראל; ניט אפילו זיין רעגירונג. די גרעניצען פון ארץ ישראל זיינען שוין לאנג בעשטימט. זיי זענען: פון דן ביז באר שבע.

און מיג ער עס וויסען. מיר זענען מיט דעם עבר הירדן נאך אויך ניט פארטיג. מען האט עס טאקע ביי אונז מיט געוואלד צוגענומען און עס אוועקגעגעבען צו א פאר הונדערט טויזענט ווילדע בעדואינער, אבער מיר האבען דערצו ניט מסכים געווען און וועלען קיינמאל ניט מסכים זיין. מיר האבען אויף אונזער קאנגרעס אפען דערקלערט אז מיר שטימען ניט צו צו דער גזלה.

א וואונדער איז אבער פארוואס דער גרויסער עקספערט, מיט זיין ווייך הארץ צו די אראבער, האט אין זיין חשבון וועגען דעם באדען אין ארץ ישראל וואס איז נויטיג פאר די אראבער, אויסגעלאזען דעם עבר לירדן. אזוי פיעל ווייסט ער דאך אז דער עבר לירדן האט ניט מעהר ווי 240 טויזענט איינוואוינער אויף א שטח וואס איז כמעט צוויי מאהל אזוי גרויס ווי דער זייט פון ירדן און אז דאס לאנד איז גוט און פרוכטבאר. ווארום האט דער ווייכהארציגער מענש, וואס בעקלאגט אזוי דעם מאנגעל פון באדען פאר אראבער, ניט מיט איין ווארט דערמאהנט די מעגליכקייטען וואס זענען פאראן דארט פאר אראבער וואס ווילען זיך דארט באזעצען?

סימפסאן האט געוואוסט פון די אלע מעגליכקייטען וואס יענער טייל לאנד ענטהאלט. ער האט אויך געוואוסט אז דאס לאנד פון ביידע זייטען ירדן איז דאס זעלבע, אז די אלע רייד פון צוויי לענדער איז נאר אן אויסטראכטעניש. מיר ווילען צולאזען אויף א רגע אז עבר לירדן איז אן אראביש לאנד, וואס פארמאגט אזוי פיעל ליידיגען באדען. היינט, ווארום קענען דארט ניט באזעצט ווערען א פאר הונדערט טויזענט אראבער? דאס לאנד איז אונטער דעמזעלבען מאנדאט, און קיין גרענעץ איז באמת ניטא. די אזוי גערופענע גרענעץ איז בלויז א פיקציע, אן אויסגעטראכטע מעשה. ווארום ניט אריבערברענגען מאסען אראבער אהין אין דעם אראבישען נאציאנאלען לאנד מיט די אלע גליקען וואס די אראבער אין ארץ ישראל ווילען האבען און האבען ניט, אן אייגענעם פארלאמענט, אן אייגענעם פרינץ אלס הערשער, מיט איין ווארט אן אמת'ער אראבישער גן עדן? ווארום טאקע ניט?

סימפסאן האט וועגען דעם קיין ווארט ניט צוזאגען, כאטש מען האט איהם דארויף אויפמערקזאם געמאכט. דאס שווייגען איז אבער דא ערגער ווי רעדען. עס צייגט אויף זיין פארטייאישקייט.

סימפסאן רעכענט אויס אז יעדע אראבישע פאמיליע מוז האבען כאטש 130 דונאם לאנד, כדי צו קענען זיך ערנעהרען. דער גרויסמוטיגער סימפסאן וויל כאטש יעדע אראבישע פאמיליע באזארגען מיט באדען. עס איז א נייע טייערע אויפגאבע. פאר וואס ער וויל די רעפארמע דוקא אין ארץ ישראל איינפיהרען און ניט פריהער ביי זיך אין ענגלאנד, וואו די ענגלישע רעגירונג איז זיכער בעל הבית, איז ניט צו דערקלערען. זיינען אלע ענגלישע פאמיליעס אין ענגלאנד פארזארגט כאטש מיט 130 דונאם באדען? עס איז א פראגע אויף וועלכער מיר דארפען ניט ווארטען אז סימפסאן זאל פאר אונז ענטפערען. מיר וויסען אליין דעם ענטפער.

דער אמת איז אז ער איז נאר גרויסמוטיג אין ארץ ישראל, דער גרויסער פאכמאן, אויף דעם אידישען חשבון, פארשטעהט זיך.

עס איז קלאהר אז ווען מען וויל געבען 130 דונאם צו יעדער אראבישע פאמיליע, און דאביי האט מען ארץ ישראל צוטיילט אויף צוויי חלקים און צוגענומען די בעסערע העלפט באדען, און נאכדעם שערט מען ערשט ארץ ישראל אויף דאס ניי און מען "פארגעסט" דעם נגב. פארשטעהט זיך אז דאמאלט וועט ניט נאר ניט זיין גענוג באדען, נאר עס וועט נאך אויספעהלען. סימפסאנען פעהלט טאקע א פאר מיליאן דונאם, כאטש געה און דערלייג איהם.

דער חשבון אבער פון הונדערט און דרייסיג דונאם באדען פאר א פאמיליע איז דורכאויס פאלש. דאס איז אפשר נויטיג ווען מען נעהמט אן אז מען וועט דערלאזען אין ארץ ישראל די איצטיגע ווילדע עקסטענסיווע ווירטשאפט, אז מען וועט דערלאזען די צוריקגעשטאנענע, פאר דעם מבולדיגע פארמע פון בעארבייטען דעם באדען, סימפסאן וויל טאקע אז עס זאל אזוי בלייבען. אויס גרויס ליעבע צו די אראבער וויל ער טאקע אפשטעלען דעם פארשריט. די אראבער מיט די שמאטעס און בלאטעס, מיט דער מאלאריא און אלע אנדערע מינים קראנקהייטען זענען איהם ליעב. אלץ דארף בלייבען ביים אלטען, אבי נאר די אידען זאלען קיין באדען ניט באקומען.

א שעהנע אומפארטייאישקייט. עס איז א שפיעל פאר די שדים.

דער אמת איז, און סימפסאן ווייסט עס, און דער גאנצער קאלאניאל אפיס ווייסט עס, אז ארץ ישראל האט נאך גענוג באדען. עס איז פאראן נאך הונדערטער טויזענטער דונאם ציטרוס־לאנד, באנאנא־באדען. דא איז ניט נויטיג קיין הונדערט און דרייסיג דונאם לאנד פאר א פאמיליע נאר אפילו ניט קיין דרייסיג. מיר רעכענען אויף פופצעהן און צעהן דונאם פאר א פאמיליע.

אויך אויף דעם באדען וואס געהט אויף תבואה ווירטשאפט איז ניט נויטיג 130 דונאם פאר א פאמיליע. מען קען עס מאכען מיט פיעל, פיעל ווייניגער, נאטירליך, מוז מען זיך באנוצען מיט מאדערנע טעכנישע מיטלען. ארץ ישראל קאן ניט ביי א עקסטענסיווער ווירטשאפט, אויסהאלטען א גרעדיכטע באפעלקערונג. זי קען עס אבער ווען מען זאל איינפיהרען אן אינטענסיווע ווירטשאפט. דער פאקט איז, גלייך ביים אנהויב, פון אלעמען אנערקענט געווארען און אריינגעשטעלט געווארען אין מאנדאט. עס איז דא באדען אין דער חולה געגענד. עס איז א גאנצע געגענד וואס איז פארפעסטעט, וואס דערנעהרט יעצט צרה'דיג א צעהנטעל פון די פאמיליעס וואס קענען זיך דארט דערנעהרען.

דאס ווערט דערלאזען אונטער דער ליכטיגער הערשאפט פון דעם גרויסען בריטישען פאלק. שוין צוועלף יאהר אז ענגלאנד רעגירט אין ארץ ישראל און דער אויגען־רייסענדער סקאנדאל געהט אן. די בלאטע ווערט ניט גערירט. דער תירוץ איז א פאר סיריער האבען א קאנצעסיע אויף דעם לאנד. די הייליגקייט פון דער קאנצעסיע קען ניט אנגעריהרט ווערען. איז אבער א פאקט יאז איינער פון די פונקטען איז אז די קאנצעסיאנערען זאלען ביז א געוויסען דאטום אויסריינינגען דאס לאנד פון מאלאריע. דער דאטום איז שוין לאנג אריבער. די קאנצעסיאנערען האבען גאר ניט געטאן, לחלוטין, גאר ניט און דאך בלייבט די קאנצעסיע אין קראפט. מען האט מורא נעהמען רעדען וועגען דער קאנצעסיע טאמער וועט אידען ארויסקומען דערפון א טובה, ווייל די אידען קאנען דאך אנבאטען די זומפען אויסצוטריקענען און דאס לאנד צו רעקלאמירען. אויב מען וועט זיי נאר געבען דאס איבעריגע לאנד וואס וועט בלייבען נאכדעם ווי מען וועט די איצטיגע איינוואוינער קאלאניזירען. איז מען זיך מיישב. מען שווייגט. זאל די בלאטע וואקסען און די קראנקהייטען זיך פארשפרייטען, אבי אידען זאלען ניט האבען. דאס איז דער גייסט וואס הערשט ביי דער בריטישער אדמיניסטראציע אין ארץ ישראל. וואס איז אין גרעסטען גראד פאראנטווארטליך פאר דינאמיט. דער אויפריים מאטעריאל איז לאנד איז אבער דא אין ארץ ישראל. מען קען גלייך באזעצען גייע פופציג טויזענט פאמיליעס ניט צו שארען חלילה איין אראבער.

מען קען באזעצען נאך מעהר ווען מען וועט מאכען א טאלק מיט דעם נגב. מען קען פיעל טהאן ארום ירוחו. עס זענען דא מעגליכקייטען אויף די בערג וואס שטעהען איצט נאקעט.

דערצו זיינען נויטיג מאדערנע מעטהאדען. דערצו איז נויטיג זיך צו באנוצען מיט דינאמיט ווי דער אידישער אנזשענער ליפסאן האט אנגעוויזען. הערצל האט אין זיין "יודענשטאאט" באמערקט אז עלעקטריציטעט איז ניט באשאפען געווארען בלויז צי געבען מעהר באקוועמליכקייט צו אונזערע רייכע לייט, נאר פיעל מעהר צו ווארפען איהר ליכט אויף אונזערע שווערע פארפלאנטערטע פראבלעמען. מען קען דעם געדאנק אויך אנווענדען אויף דינאמיט. דער אויפריים מאטעריאל איז ניט דערפונדען געווארען בכדי דעם מענשען צו פארניכטען, נאר אויך כדי צו קומען איהם צו הילף אין זיין שווערען לעבענס־קאמף. מיט דער הילף פון דינאמיט וואס קאן די לעכער און שפאלטען אין די בערג טיעפער מאכען, ווערט מעגליך אט די אונברויכבארע ערטער צו באוואלדען און באפלאנצען. עס איז אויך מעגליך צו בויען טעראסען אויף דעם רוקען פון די בערג אבער דערצו איז נויטיג אינטעליגענץ, אפפערוויליגקייט, ליעבע צו דעם לאנד און גרויסע געלד מיטלען. די אידען זיינען גרייט די אלע זאכען צו צושטעלען. זיי זענען גרייט איינצושפאנען די טעכניק אין זייער קאמף דאס לאנד פרוכטבאר צו מאכען, ווידער יונג צו מאכען.

לויט אונזער חשבון איז נאך דא פיעל לאנד און מיר חלומ'ען פון אן ארץ ישראל פון זעקס־זיבען מיליאן מענשען. סימפסאן מיט זיינע פריינט אין קאלאניאל אפיס האבען אנדערע פלענער. זיי ווילען ארץ ישראל זאל בעסער בלייבען וויסט, אבי אידען זאלען עס ניט האבען. אבער זייערע פלענער וועלען ניט מקוים ווערען. קולטור מוז באזיגען די אפגעשטאנענקייט; ציוויליזאציע און שעהנהייט מוזען זיגען — רשעות. אונזער נצחון איז זיכער!

א „געשטארבענער" מאן אין ארגענטינע ווערט לעבעדיג אין לאדז

פון לאדז שרייבט מען וועגען אזא סענסאציאנעלער געשיכטע, וועלכע האט זיך געצויגען פון בוענאס איירעס קיין לאדז:

אויף צעגלאנא 12 אין באלוט האבען געוואוינט דאס פאר פאלק אלי און חוה קאגאן. ווען די געשעפטען זייערע זענען אוועק שלעכט, און קאגאן האט אין לאדז ניט געהאט קיין באשעפטיגונג, האט ער זיך געלאזט זוכען גליק אין ארגענטינע. די ערשטע צייט איז איהם דארט געגאנגען ניט פויגעלדיג, אבער מיט דער צייט האט ער זיך ביסלעכוויז צוגעוואוינט צו די ארטיגע באדינגונגען און זיך אויסגעארבייט אויף פרנסה. קאגאן האט געלעבט מיט'ן טרוים אריבערצוברענגען צו זיך זיין פרוי, ווען ער וועט דערצו באקומען די מעגליכקייט און די נויטיגע מיטלען. דערווייל האט זיך קאגאן דערוואוסט, אז זיינער א באקאנטער, מאקס בראומאן, מיט וועלכען ער האט זיך באפריינדעט אין ארגענטינע, פאהרט קיין פוילען, און וועט זיין אויך אין לאדז. האט ער אויסגענוצט די געלעגענהייט פון איבערגעבען א לעבעדיגען גרוס זיין פרוי אין לאדז, און האט איהם געשיקט מיט בראומאנ'ען.

בראומאן איז געקומען קיין לאדז. האט אפגעגעבען פרוי קאגאן א גרוס פון איהר מאן, און פארבלייבענדיג אין לאדז האט ער פון צייט צו צייט באזוכט די פרוי פון זיין פריינט.

די צופעליגע זעלטענע באזוכען זיינען געווארען אלץ עפטער, בראומאנ'ען איז געפעלען געווארען די יונגע פרוי קאגאן, און אזוי ווי ער איז אין לאדז געווען עלענד, האט ער שנעל געפונען א טרייסט ביי דער אויך עלענדער פרוי קאגאן. זיינע באציהונגען זענען געווארען מיט דער צייט אלץ אינטימער, ביז אין א שעהנעם העלען טאג האט בראומאן דערציילט דער פרוי קאגאן, אז ער האט דערהאלטען א בריעף פון ארגענטינע דאס קאגאן איז דארט קראנק געווארען און איז געשטארבען.

די פרוי האט אביסעל געטרויערט נאכ'ן מאנ'ס טויט, אבער זי האט זיך שנעל געטרייסט און איז אריבערגעפאהרען צו בראומאנ'ען אין זיין וואוינונג אויף לאגעווניצקא. אבער גוטע פריינט האבען מיטגעטיילט קאגאנ'ען אין ארגענטינע, אז זיין פרוי איז געווארען א „סובלאקאטארקע" ביי זיין פריינט בראומאן. א פאר בריעף, וואס קאגאן האט געשיקט צו זיין פרוי, זענען צוריקגעקומען, ווייל אויף צעגלאנא האט זי שוין ניט געוואוינט, און דעם נייעם אדרעס האט קאגאן ניט געוואוסט.

קאגאן האט זיך ארומגעזעהן, אז קיין קאץ שיקט מען ניט נאך סמעטענע, אבער ס'איז שוין געווען פארפאלען. אזוי ווי זיין פרוי האט ער פונדעסטוועגען ליעב געהאט, האט ער באשלאסען צו קומען נאך לאדז און זיך מיט די אייגענע אויגען איבערצייגען אין דעם וויפיעל אמת ס'איז פאראן אין דער מיטטיילונג פון די פריינט, וואס ער האט באקומען.

אנקומענדיג קיין לאדז האט זיך קאגאן דערוואוסט דעם אדרעס פון זיין פרוי, און האט באשלאסען צו מאכען איהר א באזוך. ווען ער איז אריינגעקומען אין דער וואוינונג און זיין חוה'טשע האט איהם דערזעהן, איז זי געפאלען אין חלשות, האבענדיג פאר זיך דעם תחית המתים אויפגעשטאנענעם מאן. אבער בראומאן איז גארניט איבערראשט געווארען און האט וואוילגעזעהנדיש אנגעהויבען צו שמועסען מיט זיין קאנקורענט נאך וואס ער איז געקומען קיין לאדז.

די קריגעריי צווישען די ביידע מענער פון דער פאר'חלט'טער פרוי איז שנעל אריבער אין א געשלעג, בעת וועלכען בראומאן האט באקומען עטליכע וואונדען מיט א מעסער, אזוי אז מ'האט צו איהם געמוזט ארויסרופען די גיכע הילף. די ארויסגערופענע פאליציי האט דאס געשלעג ליקווידירט, און קאגאנ'ען ארעסטירט.

דער סוף פון דער געשיכטע וועט זיך אפשפילען אין לאדזער ראבינאט.

אינדיע האט זיך באפרייט פון טויזענט יאריגער שקלאפעריי--די קאסטע סיסטעם

אויס קאסטעס, די "אונבארירבארע" קריגען פאליטישע רעכט, איז יעצט אינדיע א פאראייניגטע נאציע אין איהר קאמף פאר פרייהייט.

פון א. נייטהענס.

גאנדי האט געזיגט. דער אויסגעדארטער, איינגעשרומפענער, פארהונגערטער גאנדי, האט באזיגט דעם מעכטיגען ענגלישען לייב.

מאכט שוין ניט אויס וואס פאר א רעזולטאטען די ענגליש־אינדישע קאנפערענץ ארום דעם רונדען טיש וועט געבען. איין זאך איז זיכער, אינדיע האט זיך געפונען, אינדיע האט זיך אויסגעריסען פון דעם טויזענט יאריגען לעטארגישען שלאף — דער זיך ניט ענדערענדער מזרח האט זיך געענדערט, און מיט אזעלכע ריזיגע שריט אז די קולטורעל־מעכטיגע און אנטוויקעלטע ענגלאנד קאן שוין מעהר מיט איהר ניט נאכהאלטען. אינדיע האט זיך באפרייט פון איהר אייגענער שקלאפעריי. וואס האט זי געהאלטען געבונדען פאר יארטויזענטער — איז באפרייט פון אייגענעם יאך, וועט זי קיין פרעמדען יאך ניט דולדען.

האט מען געוואוסט — עפעס רוהדערט זיך אויפ'ן אריענט, האט מען געהערט — עס קומט פאר אן ערוואכונג אויפ'ן מזרח, אבער אפילו די גרעסטע אפטימיסטען האבען זיך ניט געקאנט פארשטעלען דאס וואס באמת איז געשעהן.

מען האט חושד געווען — אינדיע איז צום שכל געקומען, זי האט אנגעפאנגען דורכזעהן און פארשטעהן די ענגלישע פאליטיק. מען האט אבער אויך פארשטאנען — א פאלק וואס איז צוטיילט און צובראקעלט אויף קאסטעס און קאסטעלאך, ביז צוויי טויזענט אין צאל, האט מען זיי אנגערעכנט אט די וויכטיגע און מינדערוויכטיגע קאסטעס — א פאלק וואס איז צוטיילט אין אזוי פיעל פארשיעדענע רעליגיעזע סעקטעס: בראהמינער, מאכמעדאנער — און ווער קאן זיי אלע אויסרעכענען?

און יעדער רעליגיעזע סעקטע האט זיך איהרע באזונדערע אינטערעסען, וואס זענען אין געגענזאץ צו די אינטערעסען — פאליטישע, עקאנאמישע און רעליגיעזע. אפט אפילו שפראכליכע — פון אלע אנדערע סעקטען. ווען איין קאסטע האט זיך איהרע באזונדערע אינטערעסען, היט זיך אפ ניט אויסצומישען, ניט קומען אין באריהרונג מיט די אנדערע קאסטעס; א פאלק וואס פארמאגט 43 מיליאן "אונבאריהרבארע", טמאים, מחוץ למחנה־יקעס, פארשטויסענע, רעכטלאזע, אויסגעשלאסענע. וועמען עס איז אפילו פארבאטען צו אטעמען די זעלבע לופט וואס די פון די העכערע קאסטעס אטעמען, "רעקלאסירטע" אין פוילען זיינען פון ווארט — ווי אזוי קאן אזא פאלק ארויסשטעלען א פאראייניגטע פארערונג פאר זעלבסט־רעגירונג? און אפילו ווען מען זאל אזא פאלק באוויליגען זעלבסטרעגירונג, ווי אזוי וועט עס — צושפליטערט און צובראקעלט — קאנען איינשטעלען א רעגירונגס פארמע וואס זאל זיין לטובת דעם גאנצען אינדישען פאלק?

מען האט אפשר געקאנט חושד זיין אז די ענגלישער רעגירונגס פאליטיק בנוגע דער 70 מיליאניגער מאכמעדאנישער מינאריטעט וועט זיך ניט איינגעבען. זענען דאך די מאכמעדאנער אין אינדיע א מעכטיגע מינאריטעט מיט וועלכער מען רעכענט זיך. אויב עס לוינט זיך פאר דער ענגלישער רעגירונג זי צו געווינען פאר זיך מיט הנפ'ען זיך און מאכען אויגעלאך צו די ארץ ישראל'דיגע מאכמעדאנער אויף דעם חשבון פון אידישען פאלק, לוינט זיך אויך פאר דער הינדוסישער מאיאריטעט אין אינדיע צו געווינען פאר זיך דיזע מעכטיגע מינאריטעט אין איהר קאמף געגען דער ענגלישער רעגירונג.

מען האט געקאנט האפען, אז עס וועט קומען צו אן אויסגלייך צווישען זיי, צו א פשרה — זיי וועלען זיך באגנוגענען ווי גלייכע און וועלען זיך ווי עס איז איינפארשטעהן. אבער די [illegible] קאסטעס און ספעציעל די אונבאריהרבארע — פאר א פאראייניגונג דא האבען אפילו די גרעסטע אפטימיסטען ניט געוואגט צו האפען.

און ווי אזוי האט מען געקאנט האפען אויף א פאראייניגונג, אז לויט זייער רעליגיעזע און סאציאלע אנשויאונגען האבען מיטגלידער פון באזונדערע קאסטעס ניט געטארט עסען ביים זעלבען טיש, ניט געטארט הייראטען אויסער דער אייגענער קאסטע און מיט דעם אונבאריהרבארען האט קיינער פון די העכערע אדער נידעריגערע קאסטעס ניט געטארט קומען אין באריהרונג, ניט געטארט האבען קיין מגע ומשא. דער אונבאריהרבארער האט ניט געטארט שעפען קיין וואסער פון דעם ברונען וואס די אנדערע האבען פון איהם וואסער געשעפט. האט ניט געטארט אריינגעהן אין טעמפעל גאט בעטען און ווען אפילו בלויז דער שאטען פון אן אונבאריהרבארען איז געפאלען אויף א בראהמינער האט ער געפיהלט אז דאס אליין שוין האט איהם מטמא געווען.

און יעצט — אינדיע האט זיך געפונען, אינדיע האט זיך באזיגט. אינדיע האט זיך באפרייט פון איהר אייגענער טויזענט־יאריגער שקלאפעריי צו דער אונזיגיגער קאסטע — דער בראהמינער אדער סאסערדאטאל, פון דער העכסטער אינדישער קאסטע אזו דער פאריא, דער אונבאריהרבארע, דער פארשטויסענער פון אינדיע, געהען האנט אין האנט און קעמפען פאר דער באפרייאונג פון אינדיע.

גאנדי האט געזיגט, אפילו ווען ענגלאנד זאל יעצט ניט באוויליגען אינדיע'ס פאדערונג — גאנדי'ס זיג באשטעהט אין א פאראייניגטער אינדיע און אט דיעזען ליכטיגען קאפיטעל אין דער וועלטגעשיכטע האט געשריבען די ענגליש־אינדישע קאנפערענץ אין לאנדאן.

דערוואוסט האט מען זיך פון דעם דורך א צופאל.

אויף דער קאנפערענץ זענען אויך די אונבאריהרבארע פארטראטען דורך זייערען א דעלעגאט ברימארא מאמאי אמבעדקאר. האט ער, דער מר. אמבעדקאר, געהאלטען אויף דער קאנפערענץ א מייסטערהאפטע רעדע, אין וועלכער ער האט פארגעווארפען דער ענגלישער רעגירונג, אז פאר די העכער הונדערט יאר וואס זי הערשט אין אינדיע, האט זי קיין שום זאך ניט געטאן פאר די נידריגסטע פון די נידריגע, די אונבאריהרבארע, די פון דער געזעלשאפט פארשטויסענע. זייער לאגע און רעכטלאזיגקייט איז די זעלבע אונטער דער ענגלישער הערשאפט ווי זי איז געווען איידער ענגלאנד האט אנגעפאנגען צו באהערשען אינדיע.

זיין רעדע, איז אויפגענומען געווארען מיט פיעל בייפאל פון דער גאנצער אינדישער דעלעגאציע און ווען דר. ס. ס. מונזשי, א בראהמינער פיהרער, האט זיך אויפגעשטעלט רעדען, האט ער זיך ניט געקאנט אפהאלטען פון באזונדערען מר. אמבעדקאר'ס רעדע: האבען זיך די ענגלענדער ניט געקאנט אפזונדערען און מען האט איהם טאקע געפרעגט: ווי קומט עס וואס ער, א בראהמינער, פון דער העכסטער קאסטע זאל ניט נאר זיצען ביי איין טיש מיט אן אונבאריהרבארען, נאר אויך לויבען זיינע א רעדע, וואס דאס איז דאך געגען זיינע רעליגיעזע אנשויאונגען? האט ער געענטפערט אז פון היינט אן און ווייטער זענען שוין מעהר, אמווייניגסטענס פאליטיש, ניטא פאראן קיין אונבאריהרבארע אין אינדיע. ער האט דערצעהלט וועגען אן אפמאך, א געשריבענעם, וואס איז צושטאנד געקומען צווישען די הינדוסישע און מאכמעדאנישע פיהרער ביי דער קאנפערענץ מיט מר. אמבעדקאר, לויט וועלכען די ביז איצטיגע אונבאריהרבארע קריגען פאליטישע פארטרעטערשאפט און אנדערע פריווילעגיעס פון וועלכע זיי זענען ביז יעצט געווען בארויבט.

די קאסטע סיסטעם אין אינדיע איז אן אלטע, אפשר אזוי אלט ווי אינדיע זעלבסט. לויט ווי היסטאריקער ווילען האבען, איז די קאסטע סיסטעם איינגעפירט געווארען נאך דאן ווען אינדיע האט זיך גענומען אריעזירען. דאס הייסט ווען די אריער האבען זיך גענומען באזעצען און באהערשען אינדיע. איז דאס שוין א מעשה פון א שעהנע פאר טויזענט יאהר און עס איז שווער פאר אונז אפצוטיילען וואס אין דעם איז געשיכטע און וואס איז לעגענדע.

אין סאנסקריט מיינט קאסטע "ווארנא", קאליער. די אריער וואס זענען געקומען קיין אינדיע, ווי איינינע היסטאריקער ווילען האבען מיט ארום 1500 יאהר פון דער קריסטליכער צייט רעכענונג און אנדערע ווילען, אז נאך פריהער, זענען שוין געווען ווייס־הויטיג. די ווילדע, אדער האלב־ווילדע וואס זיי האבען דארט געטראפען זענען געווען דונקעל־הויטיג; טיילען זענען פון די אריער פארשקלאפט געווארען, אנדערע זענען פון לאנד פארטריבען געווארען. מיט דער צייט האט זיך גענומען אויסקריסטאליזירען די אינדישע נאציאן, וועלכע האט אנגענומען די [illegible] מנהגים און שפראך. דאן, גלויבט מען, איז איינגעפירט געווארען די קאסטע פארטיילונג, לויט דעם הויט־קאליר.

די ערשטע פארטיילונג איז געווען אזוי:

די העכסטע קאסטע איז באשטאנען פון די קשאטריא — די קריגער העלדען. די צווייטע איז באשטאנען פון די בראהמינער — גייסטליכער און פריסטער; די דריטע פון סאיסיא — ערד באזיצער און סוחרים און די פערטע פון סודרא — שקלאפען און חויז ארבייטער.

שפעטער האט די רעליגיעזע סעקטע פארכאפט די מאכט און פארנומען פאר זיך דעם אויבען־אן. זיי האבען דער קאסטע פארטיילונג געגעבען א רעליגיעזע אינסטיטוציע — גאט האט באשאפען בעסערע און ערגערע מענשען. לויט דער רעליגיעזער לעגענדע קומט אויס, אז די בראהמינער זענען גאט'ס אויסדערוועהלטע, ווייל זיי זענען ארויסגעקומען פון בראהמא'ס מויל. זיי שטעלען מיט זיך פאר רעליגיע — די העכסטע דערגרייכונג. די קשאטריא זענען געקומען פון בראהמא'ס הענט — זיי זענען דאס די קראפט פון דער נאציאן, איהרע באשיצער און קעמפער. די וואיסיא זענען געקומען פון בראהמא'ס היפטען — זיי באריכערען די נאציאן מיט זייער ערד ארבייט און מסחר. די סודרא זענען געקומען פון בראהמא'ס פיס — זיי באדינען דאס פאלק, פונקט ווי די פיס באדינען דעם מענשען.

דאס זענען, אלזא, געווען די ערשטע פיער הויפט קאסטעס. מיט דער צייט זענען אריינגעטראטען פיעלע אנדערע קאמפליקאציעס אין דער סאציאלער סטרוקטור און עס זענען געשאפען געווארען אנדערע פארטיילונגען, קלענערע און גרעסערע. יעדער פאך האט זיך געשאפען א באזונדערע קאסטע. די וואס האבען געמאכט קליידער, צום ביישפיעל, האבען זיך ניט געמישט מיט קיין אנדערע ארבייטער, האבען אפגעהיט די טראדיציעס פון זייער פאך, פון זייער קאסטע.

אונמעגליך פאר מיר דא זיך אריינלאזען אין דעם גאנצען רעליגיעזען און פילאזאפישען פלאנטער וואס האט זיך ארומגעוועבט ארום דיזע קאסטעס. עס וועט זיין גענוג פאר מיר בלויז אנצואווייזען אז די גאנצע סאציאלע סיסטעם איז אויף אזוי פיעל קאמפליצירט געווארען, אז עס האבען זיך מיט דער צייט אויסגעבילדעט ארום צו טויזענט באזונדערע קאסטעס און קאסטעלאך — פאראן אפילו גאנצע 36 קאסטעס וואס זענען נאך נידריגער פון דער נידריגסטער אריגינעלער קאסטע — די סודרא.

און אט די קאסטעס האבען זיך געפיהרט זייער באזונדער לעבען, האבען זיך ניט געמישט מיט די אנדערע קאסטעס, האבען געהייראט בלויז אין דער אייגענער קאסטע און האבען דורכגעפירט זייערע אייגענע פונקציעס.

די אונבאריהרבארע האבען אבער פארגעשטעלט מיט זיך א באזונדער פראבלעם. ווי עס ווערט אנגענעבען, זענען זיי געווען די שקלאפען — אונגעוויס פאר מיר דא אנצוואווייזען אז אין אינדיע האט לייב־שקלאפעריי עקזיסטירט פאר א גאר לאנגער צייט. מעגליך אז זיי זענען גאר געווען פרעמדע פון מרחקים אריינגעבראכטע און אין אינדיע פארקויפט אלס שקלאפען. מיט דער צייט האבען זיי זיך דארט איינגעבירגערט. אבער זענען געבליבען שקלאפען ביז דעם יאהר 1843, ווען די ענגלישע רעגירונג האט אין אינדיע אפגעשאפט געצוואונגענע שקלאפעריי. זיי זענען אבער פארבליבען אונבאריהרבארע, פון דער געזעלשאפט פארשטויסענע טמאים. זיי זענען הינדוסען און לויט דער רעליגיע זענען זיי אלץ פארבליבען שקלאפען. די העכערע קאסטעס האבען ניט געטארט קומען אין באריהרונג מיט זיי און זיי האבען אפילו ניט געטארט אריינקומען אין קיין טעמפעל, ווייל זיי האבען מיט זייער אנוועזענהייט פארשוועכט די הייליגקייט פון טעמפעל.

בלויז אויף איין אופן האבען אט דיעזע 43 מיליאן געקאנט באפרייען זיך פון זייער "אונבאריהרבארקייט" און דאס איז ווען זיי בייטען זייער רעליגיע, ווען זיי ווערען קריסטען אדער מאכמעדאנער, ווייל בלויז אין די ספערען פון זייער רעליגיע זענען זיי געווען אונבאריהרבאר, אבער ניט אויסער איהר. דער קריסט אדער דער מאכמעדאנער איז פאר דעם הינדוס ניט טמא, כאטש ער איז פון אנאנדער רעליגיע. זענען טאקע פיעלע פון זיי אוועק צום קריסטענטום און צום איסלאם. די פארבליבענע האבען אבער געקעמפט פאר זייערע מענשליכע רעכט.

אט וואס דר. מונזשי, דער בראהמינער פיהרער, האט דערצעהלט דער קאנפערענץ:

"ניט נאר שטימען מיר צו צו די (די פארערונגען פון די אונבאריהרבארע), נאר מיר האבען זיי שוין באוויליגט. מר. אמבעדקאר האט מיט זיך אונזער געשריבענעם אפמאך. איך האב איהם אליין איבערגעגעבען מיט דער צושטימונג פון אונזער בריטיש־אינדישער דעלעגאציע, סיי הינדוסען, סיי מאכמעדאנער".

דא רעכענט ער אויס די פיהרער וואס האבען זיך באטייליגט אין דער קאנפערענץ מיט מר. אמבעדקאר, וואו די לעצטע באגרענעצונגען פון די אונבאריהרבארע זענען אפגעשאפען געווארען.

"זייט ניט ערשטוינט פון דעם — האט ער ווייטער געזאגט — די קאסטע סיסטעם אין אינדיע פאלט, ווערט צו־

(פארזעצונג אויף פיידזש 8)